Natuurgebied 't Zwanenbroekje

Stichting Landschap Ooijpolder-Groesbeek

Overzicht beheeractiviteiten 't Zwanenbroekje 2023

Onderhoud door vrijwilligers

Het werk dat het afgelopen jaar door vrijwilligers is uitgevoerd is nagenoeg identiek aan de werkzaamheden in voorgaande jaren. Zo is er onderhoud gepleegd aan rasters en poorten en zijn overbodige rasters verwijderd. Op meerdere plekken zijn poorten vervangen.

Struwelen en hagen zijn bijgesnoeid en knotwilgen hebben een periodieke onderhoudsbeurt gehad.
In een poel (poel 2) is handmatig lisdodde verwijderd. In enkele weilanden is pitrus gemaaid en is Jacobskruiskruid verwijderd. Pleksgewijs is woekering van braam teruggedrongen en zijn groeiplekken van Japanse duizendknoop gecontroleerd.

Een grote wilg die de bevers in 2022 in 't Meertje hebben laten vallen, is uiteindelijk met veel moeite verwijderd. Ook op andere plekken zijn door bevers gevelde bomen opgeruimd.

Weer een poort hersteld

Educatieve activiteiten

Net als in afgelopen jaren zijn ook dit jaar (8 keer) zo'n 50 leerlingen van vrije school 'De Meander' in het gebied geweest voor scoutingactiviteiten. De leerlingen zijn begeleid door Gerben van den Berg met ondersteuning van ouders en docenten.
In november hebben 5 derdejaarsstudenten van de HAN een biologieopdracht ('Een belevingspad met de bever') gemaakt voor leerlingen in het basisonderwijs. Ook dit is begeleid door Gerben.

IVN gidsencursus

RAVON heeft een scholingsbijeenkomst (praktijkdag) gehouden.
In juni heeft het IVN wederom een 'slootjesdag' voor de jeugd georganiseerd. Daarnaast zijn er vanuit IVN 2 rondleidingen verzorgd als onderdeel van de gidsenopleiding en is er in oktober een werkdag georganiseerd door Praktisch Natuurbeheer (23 IVN-leden!).
Net als vorig jaar heeft een grote groep leerlingen (130!) van het gymnasium grondboringen in het terrein verricht.
In april heeft de vogelwerkgroep Oss het gebied bezocht.
Gedurende het jaar zijn meerdere rondleidingen verzorgd, o.a. voor medewerkers van schooltuin 'De Wielewaal' en voor personeel van ROC/Nijmegen.

Regulier beheer van de graslanden

In navolging van voorgaande jaren zijn de meeste graslanden begraasd door ca. 14 Limousinrunderen ca. 10 schapen en 5 Exmoorpony's . De schapen zijn in principe ingezet voor de diverse overhoeken die niet geschikt zijn voor runderen of pony's. De pony's begrazen het gebied jaarrond, met uitzondering van de oostelijke percelen. Voor de runderen geldt seizoensbegrazing (april-december).

Dit jaar is besloten om afscheid te nemen van de schapen omdat ze relatief veel zorg vragen en zijn de hoeven niet goed bestand tegen de natte ondergrond, maar ook omdat schapenbegrazing niet ten goede komt aan de ontwikkeling van gewenste kruidenvegetaties.
De 5 pony's zijn dit jaar vervangen door 3 Exmoors van elders. De vangactie die hiervoor nodig was gaf veel stress. Exmoors laten zich niet zomaar vangen en de vangactie liet zien dat dit ook niet zonder risico's is. Daarom wordt overwogen om te kiezen voor een ander ponyras.
Ook dit jaar bleek het lastig om de runderen binnen de rasters te houden. Daarom wordt bij het herstel van veerasters voorrang gegeven aan de buitenrasters van het gebied. Mogelijk dat hier ook gekeken moet worden naar een ander runderras.

Inrichtings- en herstelmaatregelen

Kwaliteitsverbetering kruidenrijk grasland

In 2021 is deelgenomen aan een proef van de provincie Gelderland om te komen tot kruidenrijker grasland. Daartoe is op twee percelen, het Zwanenbroekje en Eerste Langkamp, de graszode stuk gefreesd en is er ondiep geploegd. Vervolgens zijn de percelen geëgd en is hier kruidenrijk maaisel verspreid.
Hoewel er vorig jaar veel meer soorten kruiden zijn aangetroffen was er op perceel 't Zwanenbroekje ook sprake van een woekering door Ridderzuring en in mindere mate door Akkerdistel. Op Eerste Langkamp deed deze woekering zich veel minder voor. Dit jaar was er weer sprake van een ruigtegroei op 't Zwanenbroekje terwijl het perceel Eerste Langkamp zich zeer goed ontwikkelde. Begin september is perceel 't Zwanenbroekje gemaaid en vervolgens hebben hier de pony's geweid. Op perceel Eerste Langkamp hebben onbedoeld koeien geweid, maar daardoor hoefde hier niet te worden gemaaid.

Plagstroken perceel Tweede Langkamp

Naast de pilot van de Provincie is er in 2021 nog een tweede proef uitgevoerd: plaggen en opbrengen van maaisel op 2 banen van 10 m breed op perceel Tweede Langkamp. De zuidelijke baan lijkt zich vooralsnog het best te ontwikkelen. Begin september is het hele perceel gemaaid, inclusief de plagstroken. Daarbij is maaisel van de plagstroken handmatig verspreid over andere delen van het perceel.

Dit jaar zijn in totaal 3 percelen gemaaid waarbij het maaisel is in grote balen is geperst: Zwanenbroekje 16 balen, Twee Langkamp 7 balen en (deel) van Haverkamp 6 balen. Deze balen zijn voor nu in het terrein op hopen gezet ter compostering. Bekeken wordt of het maaisel in komende jaren naar elders kan worden afgezet ter compostering.

Herinrichting moeras bij evenementenplein

Vorig najaar is gestart met het herinrichten van het moeras bij het evenementenplein. Dit terrein was behoorlijk verland en begroeid met opslag van o.a. wilg. Uitgangspunt voor deze herinrichting was het creëren van een basisbiotoop voor de boomkikker. Het hele moeras is vrijgemaakt van houtopslag, riet en lisdodde. Door het ongunstige weer moest het werk voortijdig worden gestaakt. Dit jaar is de situatie opnieuw bekeken en is een offerte gevraagd voor het afronden van het project. Dit afronden hield onder meer in het verwijderen van de eilandjes. Het prijskaartje hiervoor was echter erg hoog en is besloten naar andere opties te zoeken. In 2024 wordt bekeken in hoeverre in een relatief droge periode het benodigde grondverzet (deels) in eigen beheer kan worden uitgevoerd.

Opschonen sloot

in 2022 is de sloot langs de Landbouwweg voor een deel opgeschoond. Het slootveegsel en de bagger is daarbij op hopen in de wegberm gezet om het te laten inklinken. Het materiaal van deze hopen is eind van het jaar ter plekke in de berm verspreid. In 2024 zal worden bekeken in hoeverre het nodig/wenselijk is om het overige deel van deze sloot te schonen.

Streefpeilenplan waterschap

In mei heeft SLOG een zienswijze ingediend op het Streefpeilenplan Groesbeek-Ooijpolder van Waterschap Rivierenland. In september heeft het waterschap daarop gereageerd en is het peilvoorstel voor het Meertje naar beneden bijgesteld. Daarnaast is het waterschap bereid mee te denken over verdere maatregelen ten gunste van het Zwanenbroekje. Daartoe zal in 2024 een afspraak worden gepland.
Een van de aandachtspunten is het ongewenst droppen van slootveegsel op de oever van de grote beek. Daardoor stagneert het regenwater op het wandelpad en zorgt de veegselwal voor verruiging van de oever.

Veegselwal langs de Grote beek

Flora en fauna

Monitoring poelen

Het afgelopen jaar zijn alleen de poelen 1 en 2 gemonitord. Reden hiervoor is een landelijk project van RAVON, bedoeld om een veronderstelde dalende verspreidingstendens van de kamsalamander te monitoren. Hierdoor ontbrak de tijd om ook de andere poelen in het gebied te inventariseren. Per poel zijn 3 fuiken geplaatst, beschikbaar gesteld door RAVON, en zijn tussen half maart en half juni 13 rondes uitgevoerd. In beide poelen zijn relatief veel salamanders aangetroffen, naast kam- ook kleine watersalamander.
Het is gewenst om in komende jaren ook de andere poelen/wateren in het gebied te monitoren.
Begin juni zijn tijdens een RAVON scholingsdag ook kamsalamanders aangetroffen in poel 7.
De monitoring is voor het derde jaar uitgevoerd door vrijwilligsters Heleen Diepstra en Doran van Wamel.
In het opgeschoonde moeras (plas W2) zijn bij een bemonstering door Ben Crombaghs en Ferdinand ter Schure eind juni grote aantallen kleine watersalamander aangetroffen, maar ook veel tiendoornige stekelbaars. Rond dezelfde tijd zijn veel juveniele kleine watersalamanders gezien onder boomstammen op perceel Tweede Langkamp.

Boomkikkerpoel (poel 7) op Tweede Langkamp in het voorjaar

Introductie boomkikker

In 2021 en 2022 zijn boomkikkers in het gebied geïntroduceerd. Dit jaar heeft in juni een derde en laatste uitzetting plaatsgevonden. Daarbij zijn ca. 500 juvenielen uitgezet.

Eind april zijn de eerste roepende boomkikkers gehoord. Opvallende daarbij was dat in poel 7 veel meer kikkers zijn gehoord dan in poel 6. Het vermoeden bestaat dat poel 6 tegen de avond teveel schaduw krijgt van de naastgelegen houtopstand. Begin juni zijn in poel 7 boomkikkerlarven aangetroffen. Dit toont aan dat de introductie nu ook heeft geleid tot voortplanting.

Uitzetten van juveniele boomkikkers

Vogels

De in 2020 geplaatste torenvalkkast is nog steeds niet door valken in gebruik genomen.

Planten

Eind april was een explosie van waterviolier te zien in de opgeschoonde sloot, c.q. nieuw gegraven poel (W4) naast de Tweede Hoge Wei. Voor het opschonen van deze sloot in 2021 stonden er in de meest zuidelijke hoek enkele waterviolieren. In 2022 werd geen enkele waterviolier gezien. Blijkbaar heeft het opschonen toch een positieve uitwerking op deze plantensoort. Overige zijn er dit jaar ook waterviolieren gezien in een lob van de sloot op perceel Tweede Langkamp.

Explosie van waterviolier

Januari 2024